

адв. Маргарита Илиева,
адрес: ул. „Върбица” № 7, ап. 49,
1504 София, BULGARIA,
Тел.: +35929440670

Ерик Фриберг,
Секретар на
Европейския съд по правата на човека,
Съвет на Европа,
Страсбург CEDEX 67075,
ФРАНЦИЯ

10 май 2012 г.

Уважаеми г-н Секретар,

С настоящето първо писмо желая да подам жалба срещу България от името на А. Й., дете с ментално увреждане, починало на 15-годишна възраст, живяло до смъртта си в Дом за деца и младежи с умствена изостаналост „Св. Мина”, с. Стража, обл. Търговище (ДДМУИ - Стража). А. умира през октомври 2006 г. в болница вследствие перфорация на стомаха, причинена от това, че е погълнала *25 стелки за обувки, 8 парцала, 3 дунапренени гъби, 6 чорапа, 3 парчета хартия и 3 камъка с големина 3-4 см.* Прокуратурата отказа да разследва персонала на дома за допускането на това.

Настоящата жалба се подава от Българския хелзинкски комитет (БХК), тъй като А. няма близки – никакви или поне не такива, които се интересуват от живота или смъртта ѝ. Нейната майка на 20.07.2005 г. официално е декларирала, че се отказва от родителските си права върху А. и е подписала декларация, че предоставя детето за пълно осиновяване.¹ Относно правото на БХК да подаде тази жалба ще се опираме на аргументите, развити от жалбоподателите по делото *Валентин Кампеану (чрез Центъра за правни ресурси) срещу Румъния*².

Фактите

На 10.10.2006 г. Окръжна прокуратура (ОП) – Търговище образува досъдебно производство срещу неизвестен извършител за това, че през периода септември – октомври 2006 г. е причинил смъртта на А. Й. поради незнание или немарливо изпълнение на занятие или друга правнорегламентирана дейност, представляваща източник на повишена опасност – престъпление по чл. 123, ал. 1 от Наказателния кодекс (НК).

В хода на разследването ОП – Търговище установява, че А. е страдала от вродено заболяване „хиперкинетичен синдром в резултат на минимална мозъчна ди[с]функция, олигофрения” и поради тази причина на 25.07.2002 г. е настанена в ДДМУИ – Стража.

---

¹ Вж. Приложения № 1 – 4 към настоящето първо писмо.

² Жалба № 47848/08.

През септември 2006 г. здравословното състояние на момичето се влошило – започнало да повръща, нямало апетит, отслабнало. На 26.09.2006 г. А. била хоспитализирана в Многопрофилна болница за активно лечение (МБАЛ) – Търговище.

На 02.10.2006 г. състоянието на детето рязко се влошило, поради което било оперирано по спешност същия ден. Хирургите установили, че А. има „излив на стомашно съдържимо, перфорация на дванадесетопръстника и стомаха, причинени от декубитирането на погълнати предмети. От стомаха на детето били извадени 25 stelки за обувки, 8 парцала, 3 дунапренени гъби, 6 чорапа, 3 парчета хартия, 3 камъка с големина 3-4 см.”³ Състоянието на момичето останало тежко и на 07.10.2006 г. то починало.

Съгласно заключението на назначената съдебномедицинска експертиза (СМЕ) причината за смъртта на А. е „фибринозно-гнойния[т] перитонит, развил се вследствие перфорацията на стомаха и дванадесетопръстника и двустранната плевропневмония, довели до полиорганна недостатъчност.”

Въз основа на горните факти ОП - Търговище приема от правна страна, че „както в ДДМУИ „Св. Мина[,] с. Стража, обл. Търговище, така и в МБАЛ АД [-] гр. Търговище не са били нарушени нормите, регламентиращи осъществяването на занятието, във връзка с лечението на А. Й.”. Заключението на прокуратурата е, че смъртта на А. не се дължи на незнание или немарливо изпълнение на медицинската професия, поради което на 10.05.2007 г. досъдебното производство се прекратява.

На 08.07.2008 г. Апелативна прокуратура (АП) – Варна извършва служебна проверка на постановлението на ОП - Търговище и го потвърждава. Прокуратурата приема, че не са констатирани нарушения на нормативни актове при извършване на операционната и следоперационната дейност, нито неадекватно или несъответно лечение.

Служебната проверка на АП е вследствие указания на Върховна касационна прокуратура (ВКП) до всички прокуратури, в чиито райони има институции за деца и младежи за ментални увреждания, да проверят тези институции за евентуално съставомерни практики/ бездействия в тях. Указанията на ВКП са вследствие сигнал на БХК с искане да се проверят всички т. нар. „домове” с цел разкриване на престъпни злоупотреби с децата и младежите с ментални увреждания, затворени в тях. Никоя прокуратура не образува разследване за никой дом, въпреки множеството данни, които самите прокурори установяват, за тежки дефицити в институционалната грижа за т. нар. „домуващи” и голям брой детски смърти – 75, за период от 8 години.

През 2010 г. БХК и Главният прокурор се договарят за извършване на съвместни проверки във всички домове за деца и младежи с умствена изостаналост в страната, както и за сътрудничество при разследване на евентуалните престъпления в тези институции. Това споразумение е вследствие съдебно дело, което БХК завежда от свое име срещу Прокуратурата на България по Закона за защита от дискриминация, в което твърди пред гражданския съд, че, да не бяха децата от „домовете” с ментални увреждания и институционализирани, т.е. лишени от семейства и социална общност, които да се застъпват за тях, прокуратурата щеше да разследва установените от самата

---

³ Вж. Приложение № 6, стр. 2.

нея данни за тяхното тежко занемаряване и висока смъртност. Обвинението, че прокуратурата дискриминира децата от „домовете“ на основа увреждане и социален статус получава широк отзвук в българското общество и принуждава ръководството на прокуратурата да предприеме действия за корекция на тази публична перцепция.⁴ Резултатите от съвместните проверки са шокиращи данни за огромен брой смърти на деца – 278, в период от 10 години, голям дял от които вследствие недохранване и занемара. Тези разкрития също получават широк отзвук в обществото, като прокуратурата се задължава публично да разследва и установи фактите относно всяка смърт и всички злоупотреби с живи деца.⁵

На 28.04.2010 г. е извършена съвместна на БХК и Районна прокуратура (РП) – Търговище проверка в ДДМУИ – Стража, за която е изготвен доклад от прокуратурата. На 29.10.2010 г. ОП – Търговище предоставя на БХК копия от постановленията на ОП – Търговище и АП – Варна по повод смъртта на А. Й., с които се слага край на разследването.

На 14.10.2011 г. БХК подава сигнал до ВКП срещу потвърдителното постановление на АП – Варна с искане делото да бъде върнато на ОП – Търговище с указание да разследва отговорността на лицата от персонала на дома, които е трябвало да осъществяват надзор над А. и които са допуснали тя да погълне пагубната маса предмети.

До края на април 2012 г. БХК не получи постановление на ВКП, с което се отменява или потвърждава постановлението на АП – Варна. От телефонни разговори с представители на ВКП и ОП – Търговище БХК установи, че ВКП е постановила

---

⁴ Вж., например, следните публикации в пресата относно заведеното съдебно дело срещу ПРБ: „БХК съди прокуратурата за отказ да разследва смърт на деца в институции“, вестник „Дума“, брой 202 от 04.09.2009 г., достъпна на адрес: <http://77.77.143.126/cgi-bin/e-cms/vis/vis.pl?s=001&p=0002&n=2743&g=>; „Правозащитници съдят прокуратурата за отказ да разследва смърт в социални домове“, вестник „Дневник“, електронно издание, 03.09.2009 г., достъпна на адрес: http://www.dnevnik.bg/bulgaria/2009/09/03/779078_pravozashitnici_sudiat_prokuraturata_za_otkaz_da/; „БХК съди прокуратурата заради отказ да разследва смъртта на 75 деца“, Mediapool.bg, 16.02.2010 г., достъпна на адрес: <http://www.mediapool.bg/%D0%B1%D1%85%D0%BA-%D1%81%D1%8A%D0%B4%D0%B8-%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%BA%D1%83%D1%80%D0%B0%D1%82%D1%83%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B0-%D0%B7%D0%B0%D1%80%D0%B0%D0%B4%D0%B8-%D0%BE%D1%82%D0%BA%D0%B0%D0%B7-%D0%B4%D0%B0-%D1%80%D0%B0%D0%B7%D1%81%D0%BB%D0%B5%D0%B4%D0%B2%D0%B0-%D1%81%D0%BC%D1%8A%D1%80%D1%82%D1%82%D0%B0-%D0%BD%D0%B0-75-%D0%B4%D0%B5%D1%86%D0%B0-news161983.html>; „Хелзинкският комитет съди прокуратурата за смъртта на 75 деца“, вестник „Сега“, електронно издание, 17.02.2010 г., достъпна на адрес: <http://www.segabg.com/article.php?issueid=5092&sectionid=2&id=0000402>.

⁵ Относно резултатите от съвместните проверки на БХК и ПРБ вж., например, следните публикации в медиите: „238 деца умрели от глад, студ и безхаберие“, вестник „24 часа“, електронно издание, 20.09.2010 г., достъпна на адрес: <http://www.24chasa.bg/Article.asp?ArticleId=615574>; „238 деца умрели по домовете гладни или насилвани“, вестник „Труд“, електронно издание, 20.09.2010 г., достъпна на адрес: <http://www.trud.bg/Article.asp?ArticleId=615596>; „Борис Велчев: Разследват се над 160 смъртни случаи в домове за деца“, вестник „Дневник“, електронно издание, 20.09.2010 г., достъпна на адрес: http://www.dnevnik.bg/bulgaria/2010/09/20/962948_boris_velchev_razsledvat_se_nad_160_smurni_sluchai_v/; „238 деца жертви на глад и лоши грижи“, вестник „Монитор“, електронно издание, 21.09.2010 г., достъпна на адрес: <http://www.monitor.bg/article?id=261356>.

резолюция на 11.11.2011 г., с която е потвърдила атакуваното постановление и преписката е върната за архивиране на първоинстанционната прокуратура.

Правото

Ще твърдим, че България отговаря по **Член 2, 3, 8, 13 и 14** ЕКПЧ за нарушение на:

- 1) Правото на живот на А. – в *материален* аспект, поради бездействието на персонала на дома да й осигури минималната грижа, необходима да предотврати поглъщането от страна на детето на брутална по обем и видове предмети маса, довело до нелепата й смърт.
- 2) Правото на живот на А. – в *процесуален* аспект, поради отказа на прокуратурата да разследва липсата на минимална грижа от страна на персонала на институцията, довела до фаталното поглъщане на предмети.
- 3) Правото на А. на свобода от нечовешко/ унизително отнасяне – в *материален* аспект, поради общото бездействие на държавата да й предостави, в качеството й на уязвимо дете с ментални увреждания, адекватна психосоциална грижа, така че то да не се самоуврежда/ самоубива, като поглъща разрушителна по обем и видове маса от предмети. Твърдим, че детето е поглъщало тези предмети, защото е страдало по нечовешки/ унизителен начин от мъчително преживяване за тежка депривация в институцията, в която е отглеждано от държавата.
- 4) Правото на А. на свобода от нечовешко/ унизително отнасяне – в *процесуален* аспект, поради отказа на прокуратурата да разследва липсата на минимална грижа от страна на персонала, довела до мъчителното саморазрушително душевно страдание на детето, принудило го да поглъща бруталните по вид и количество предмети.
- 5) Правото на А. на личен живот – поради бездействието на държавата да й предостави, в качеството й на уязвимо дете с ментални увреждания, адекватна психосоциална грижа, така че то да не страда ментално до степен да се самоуврежда, като поглъща разрушителна по обем и видове маса от предмети. Твърдим, че детето е поглъщало тези предмети, защото е страдало мъчително от безизходно преживяване за тежка депривация в институцията, в която е отглеждано от държавата.
- 6) Правото на А. на ефективно средство за защита на личния й живот – поради отказа на прокуратурата да разследва липсата на минимална грижа от страна на персонала, довела до мъчителното саморазрушително душевно страдание на детето, принуждавало го да поглъща бруталните по вид и количество предмети.
- 7) Правото на А. на свобода от дискриминация, основана на психофизическо увреждане и социален статус (институционализираност) – поради а) negliжирането на живота и психофизическите здраве и интегритет на детето от страна на социалните власти, довело до смъртоносното поглъщане на предмети, както и поради б) negliжирането му от страна на прокуратурата, довело до пълен отказ на справедливост и наказателноправна закрила. Твърдим, че ако детето не беше с увреждания и лишено от близки и социална общност, които да застанат зад него, властите нямаше да го negliжират така. Пренебрежителното му третиране както от социалните, така и от наказателноправните власти се основава на статуса му на институционализирано, изоставено дете с увреждания, спрямо което властите изхождат от нагласата, че му е вътрешноприсъщо да има мъчителен, непълноценен и кратък живот.

Приложения:

1. Приложение № 1: Декларация от Г. Й. от 20.07.2005 г. за даване съгласие за пълно осиновяване на А. Й.;
2. Приложение № 2: Придружително писмо от дирекция „Социално подпомагане”, община Ветрино към Агенция за социално подпомагане до дирекция „Социално подпомагане” към община Търговище от 25.07.2007 г., с което е изпратена декларацията за съгласие за пълно осиновяване от страна на Г. Й.;
3. Приложение № 3: Документ от личното досие на А. Й., от който е видно, че майка й Г. Й. е прекъснала връзката си с детето веднага след раждането му;
4. Приложение № 4: Списък на деца, настанени в ДДМУИ – Стража с декларация за отказ;
5. Приложение № 5: Постановление на ОП – Търговище от 10.10.2006 г. за образуване на досъдебно производство;
6. Приложение № 6: Постановление на ОП – Търговище от 10.05.2007 г. за прекратяване на досъдебно производство по пр. пр. 535/ 2006 г.;
7. Приложение № 7: Постановление на ОП – Варна от 08.07.2008 г. по пр. пр. 94406/2006 г., с което се потвърждава постановлението на ОП – Търговище от 10.05.2007 г.;
8. Приложение № 8: Искане от Български хелзинкски комитет до прокуратурата да провери всички ДД/М/УИ;
9. Приложение № 9: „БХК съди прокуратурата за отказ да разследва смърт на деца в институции“, публикация във вестник „Дума“, брой 202 от 04.09.2009 г.;
10. Приложение № 10: „Правозащитници съдят прокуратурата за отказ да разследва смърт в социални домове“, публикация във вестник „Дневник“, електронно издание, 03.09.2009 г.;
11. Приложение № 11: „БХК съди прокуратурата заради отказ да разследва смъртта на 75 деца“, публикация в *Mediapool.bg*, 16.02.2010 г.;
12. Приложение № 12: „Хелзинкският комитет съди прокуратурата за смъртта на 75 деца“, публикация във вестник „Сега“, електронно издание, 17.02.2010 г.;
13. Приложение № 13: „238 деца умрели от глад, студ и безхаберие“, публикация във вестник „24 часа“, електронно издание, 20.09.2010 г.;
14. Приложение № 14: „238 деца умрели по домовете гладни или насилвани“, публикация във вестник „Труд“, електронно издание, 20.09.2010 г.;
15. Приложение № 15: „Борис Велчев: Разследват се над 160 смъртни случаи в домове за деца“, публикация във вестник „Дневник“, електронно издание, 20.09.2010 г.;
16. Приложение № 16: „238 деца жертви на глад и лоши грижи“, вестник „Монитор“, електронно издание, 21.09.2010 г.;
17. Приложение № 17: Уведомително писмо на ОП – Търговище от 29.10.2010 г. за образуваните досъдебни производства по повод починали лица в ДДМУИ – Стража, с приложени постановленията на ОП – Търговище и ОП – Варна, касаещи смъртта на А. Й.ч;
18. Приложение № 18: Сигнал на БХК от 14.10.2011 г. до ВКП срещу постановлението на ОП – Варна от 08.07.2008 г.;
19. Приложение № 19: Резолюция № 12828 на ВКП от 11.11.2011 г., с която се потвърждават постановленията на ОП - Търговище от 10.05.2007 г. и ОП – Варна от 08.07.2008 г.

С уважение,

адв. Маргарита Илиева